

se je dalo, a bi je ne kazali niti danes, da nas razmere v to ne silijo. Varali smo Vas, varali ves svet, a le malo-kdo ve, koliko žrtev nas je to stalo.

Storili smo, kar se je dalo, napenjali vse svoje moči, da zadovoljimo svet in si priborimo boljše stanje, a nihče se nas ni usmilil, nihče izposloval poboljška nam, narodu pa boljših učiteljev.

Če tedaj šola ne izpolnuje svoje naloge tako, kakor bi želeli ti in oni, ni iskati vzroka v naši brezbržnosti ali malomarnosti, iskati ga je temveč v naših nezadostnih, rekel bi, sramotnih plačah.

A pri tem našem žalostnem življenju ima narod še tudi drugo, veliko škodo. Učitelji, v marsikaterem kraju edini izobraženci, bi mogli storiti mnogo več za probujo in naobrazbo naroda, ko bi mogli imeti in posojevati več časnikov, ko bi se mogli sploh bolj udeleževati narodnih podjetij.

Ne da se določiti, koliko bi pridobili naši časniki, koliko druga književna podjetja, ko bi beda ne uničila pri tolikih učiteljih duševnega življenja. Koliko dopisov, spodbudnih in poučnih člankov, koliko razprav bi lahko poteklo izpod naših peres, koliko naročnikov bi bilo več! In naši otroci, ki so sedaj marsikomu v spodtiko, bi lahko bili steber slovenske inteligence.

Vidite, gospoda moja, tako živi in se razvija večina slovenskega učiteljstva, tega imenitnega kulturnega činitelja.

Morebiti se Vam bo to še vendar neverjetno zdelo, ko berete v zakonu, da so učiteljem odmerjene plače po 600, 700 in 800 gld.

A pomisliti je treba, da so plače razvrščene po službenih krajih in sicer po načelu: čimbolj je kakšen kraj odstranjen, tem manjšo plačo imajo učitelji, in tako se je zgodilo, da so skoraj vse naše šole uvrščene v III. plačilni red, v II. jih je le malo, v I. pa nobene.

Nadalje dobi učitelj po dovršenem učiteljsku le 60% temeljne plače, po prestanem drugem izpitu 80% in zopet po preteku 10 let, ali pa če se mu poprej posreči, uloviti sistemizirano učiteljsko službo, šele polno plačo. Od tistega dne mu rastejo tudi šele petletnice, ki znašajo po 10% temeljne plače. Zgodi se torej prav lahko, da mora marsikdo po 12 in več let službovati, preden doseže plačo, ki se je določila pri uradnikih kot eksistenčni minimum, t. j. 600 gld. —

Da razdelitev plač po krajih ni razmeram primerna, uvidi pač vsakdo, saj je ravno v oddaljenejših krajih življenje mnogo dražje in težavnejše, ko se morajo vse potrebne stvari od daleč dobivati.

Vrhutega bi pa učitelju, ki biva v taki samotni, pristojala tudi kaka nagrada za to, da se odreče marsikateri udobnosti, ki jo ponujajo večji kraji.

Učiteljem naj bi se torej odkazale povsod enake plače, krajevne razlike naj bi se pa poravnale s posebnimi prikladami. (Dalje prih.)

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Vidite, ljubi otroci, vi ste že precej veliki, a niste bili vedno taki; nekdaj ste bili prav majhni. In takrat, ko ste bili zelo majhni, to je takrat, ko ste prišli na svet — ko ste bili torej rojeni — še niste

znali govoriti, ne hoditi in ne kruha jesti. Takrat torej so vas nesli v cerkev in gospod župnik, ki v cerkvi mašujejo in pridigujejo, so vas krstili. Rekli so: „Krstim te za — Ivana (Janeza), Marijo i. t. d. To ime ste prejeli pri sv. krstu, zato se imenuje krstno ime.

Imenuj mi svoje krstno ime! Ti! Ti! Ti! S krstnim imenom vas kličejo doma: oče, mati, bratje sestrice in vsi vaši znanci in prijatelji. Tudi jaz sem vas klical do sedaj samo s krstnim imenom; videli ste pa, da vas je več v šoli, ki imate enako krstno ime. Vaš oče imajo pri svojem krstnem imenu še neko drugo ime. Temu imenu pravimo priimek in kedar oče zapišejo svoje ime, ne zapišejo samo krstnega imena, ampak tudi priimek. Zakaj pa? Tak priimek imate tudi vi. Imenuj mi svoj priimek! Ti! Ti! Vidite otroci, vi imate torej dve imeni, krstno ime, katero ste dobili pri sv. krstu in priimek, kojega ste dobili po stariših. Povej mi obe svoji imeni! Ti! Ti! Ti! Povej samo krstno ime! Samo priimek! Ti! Ti! Ti! Ker ima ta priimek vsa vaša rodbina t. j. oče, mati, bratje in sestre, imenuje se tudi rodbinsko ime. Povej mi svoje rodbinsko ime. Ti! Ti! Ti! Povej mi rodbinsko ime svojega očeta! Matere! Brata! Sestre!

Tvoj oče znajo že pisati in kedar zapišejo svoje ime, zapišejo poleg krstnega imena tudi rodbinsko ime. Kedar kdo zapiše ali imenuje poleg svojega krstnega imena tudi svoje rodbinsko ime, pravimo, da se tako piše ta človek. Povej ti svoje krstno ime in priimek (rodbinsko ime)! N. N. Kako se torej ti pišeš? N. N. Kako se pišejo tvoj oče, mati, brat, sestra? Kako se pišeš ti? Ti? Ti? Ti? Pišem se Anton J. Kedar bodem hotel torej vedeti obe tvoji imeni, bodem na kratko vprašal: Kako se pišeš?

Ljubi otroci! Veseli me, da ste mi tako lepo povedali svoja imena. Zelo sem vesel torej, da poznate svoja krstna in rodbinska imena (priimke), da veste torej, kako se pišete. Prav vesel sem, da vas že precej poznam; bomo se že vsaki dan bolje seznanili. Vesel sem tudi, da ste tako lepo sedeli vsak na svojem prostoru in da ste tako radi v šoli. Zato vam hočem povedati pripovedko o nekem dečku, ki ni maral hoditi v šolo ter je zaradi tega postal berač. Potem vam pa povem pripovedko o drugem dečku, ki je pa hodil prav rad v šolo ter postal imeniten in bogat gospod. (Učitelj si izbere kako pripravno pripovedko iz berila, ali si jo pa sam izmisli.) Kateri teh dečkov se ti bolj dopade? Kakošen je bil torej A? Kakošen pa B? Katerega bodeš posnemal? Ti? Ti? Tako je prav! Pridne otroke ima rad Bog in ljudje, lenih in porednih pa nihče ne mara. —

Zdaj pa prav ravno sedite! Tako-le! (Učitelj pokaže.) Zdaj pa vstanite in prav ravno stojte kakor vojaki! Vidite, tako-le! Lepo je, če otroci ravno stojé ali sedé, kakor sveča in se povsod lepo vedejo. Zdaj zopet sedite. Kadar vam rečem: Vstanite! morate vsi hkrati vstati, kakor vojaki. Glejte namé! Kadar porečem: „Vstanite — vstani!“ morate vsi na mah vstati, toda šele na drugo besedo. Vstati morate tudi tedaj, kedar pridem v šolo ali grem iz šole: Stati morate tako dolgo, dokler vam ne velim, da sedite. Ravno tako vstanite tudi, kedar pride kdo drugi, (gg. katehet, vodja, nadzornik) v šolo, če kdo govori z vami ali vas kaj izprašuje. Kedar pa porečem: „Sedite — sedi!“ morate se na drugo besedo vsi hkrati pa prav tiho in mirno

vsesti. Poskusimo. Vstanite — vstani! Sedite — sedi! Dobro, vidim, da ste pridni otroci.

Kedar porečem: „Pozor!“ morate vsi gledati namé. Torej: Pozor!

Denite roki na klop! (Tako-le.) Kedar porečem: „Roki — kvišku!“ vzdignite jih vsi obenem. Kedar pa velim: „Roki — dol!“ precéj jih spustite. Vstani! Roki — kvišku! Roki — dol! (Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Praprotnikov „Mali šolski besednjak“ slovenskega in nemškega jezika. Šesti natis. Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik, učitelj na II. mestni petrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani. Cena vezani knjigi 2 K. Ljubljana. Tiskala in založila Ign. plem. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 227. — Besednjak, ki je ravno kar izšel v šestem natisku, je namenjen učencem nižjih razredov srednjih šol, meščanskim šolam in učencem (učenkam) 4.–8. razreda ljudskih šol. Kako ustreza ta besednjak tem krogom, je najboljši dokaz, ker je prišel na svetlo že v šestem natisku. Šesta izdaja je urejena in sestavljena na podstavi novega Levčevega pravopisa, oziroma Pleteršnikovega slovarja. Na ti podstavi je sestavljeno tudi Josin-Ganglovo „Drugo berilo“ in na podstavi tega pravopisa bo sestavljeno tudi „Tretje berilo“, ki je v rokopisu že dogotovljeno. Besednjak bo torej ustrezal v vsakem oziru, zato ga p. i. učiteljstvu priporočamo kar najtopleje, da ga širijo med šolsko mladino. Šesti natis je pomnožen za 16 strani. Slovensko-nemški del ima 124 str., nemško-slovenski del pa 103 str.

Album slovenskih napevov. (Album de chants nationaux slovènes.) — 50 slovenskih narodnih napevov za klavir priredil Fran Gerbič. Cena 1.50 gl. Založil L. Schwentner v Ljubljani. — Album obsega zgolj narodne pesmi, n. pr. 1. Saj sem pravil mnogokrat, 2. Stvarnica je spala, 3. Prišel sem pod okence, 4. Na Gorenjskem je fletno, 5. Mal' počakaj, mal' pojenjaj, 6. Venček na glavi, 7. Fantje se zbirajo, 8. Oj, ta sol-daški boben, 9. Ljuba si pomlad zelena, 10. Stoji, stoji tam lipica itd. Razvidno je, da so izbrane najlepše naše domače pesmi, izmed katerih so nekatere tudi zelo pripravne za našo šolsko mladino. Priporočamo prav toplo ta res krasni „album“ slovenskemu učiteljstvu, da pridno seže po njem in ga širi med narodom ter tako širi tudi naše lepo narodno petje in godbo. V Schwentnerjevi zalogi je dobiti tudi še več drugih muzikalij za klavir in za citre. Dolžnost naša je, da podpiramo na vseh straneh tega vrlo narodnega knjigotržca.

Erotika. Zložil Ivan Cankar. V Ljubljani. Natisnila in založila Kleinmayr & Bamberg. Strani 118. Cena 1 gld., po pošti 3 kr. več. — Svoje poezije je razdelil mladi in nadarjeni pesnik na štiri skupine, katere je naslovil tako-le: Helena. — Iz lepih časov. — Dunajski večeri. — Romance. — O ti najnovejši pesniški zbirki bomo priobčili ob priliki obširnejše poročilo. Za danes omenimo le, da je zunanja oblika res krasna ter dela čast tiskarnici. Ta lepi velikonočni dar na slovenskem slovstvenem polju prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu.

Knjige „Slovenske Matice“. Prejeli smo: 1. Letopis „Slovenske Matice“ za leto 1898, uredil Anton Bartel. Vsebinska: 1. Vrhovec: Meščanski špital. (Doneski h kulturni zgodovini ljubljanskega mesta.) 2. dr. Fr. Vidic: Nekaj o razmerju slovenskih Trubarjevih spisov k protestantskim hrvatskim knjigam. 3. Ivan Steklasa: Ivan Turjaški, krajiški zapovednik. 4. L. Pintar: Slovanski in besedoslovni paberki. 5. † Iv. Bernik: Duševna izobrazba človeštva in žensko vprašanje. 6. Ivan Vrhovec: Veliki šenklaški zvon v Ljubljani — čegav je? 7. R. Perušek: Bibliografija slovenska. 8. E. Lah: Letopis „Slovenske Matice“. II. Slovenske narodne pesmi, IV. snopič (konec I. zvezka) uredil dr. K. Štre-

kelj. III. Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del; spisal profesor dr. Karol Glaser. IV. Zabavna knjižnica: Cerknisko jezero, spisal Jož. Žirovnik, nadučitelj. V. Ant. Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. Vsebinska ti knjigi je: I. Fr. Ks. Meško: Slike in povesti: Drama v vasi. — Bolnik. (Studija.) — Sestanek. (Črtica.) — Berač. (Slika.) — Zaradi mačke. (Črtica.) — Baška o kreposti. (Črtica iz mestnega življenja.) — Srakoperjeva hruška. (Slika iz vasi.) — V salonu gospe Sokolove. (Slika iz malomestnega življenja.) II. Fr. Levčec: Strelov „Popotnik“. (Knjižno-zgodovinska črtica.) III. Anton Medved: Vzori. — Na deželi. IV. Fr. Levčec: Ob stoletnici Janeza Vesela Koseskega. VI. Elek-trika, nje proizvajanje in uporaba; spisal Ivan Šubic. II. del. Natančneje bomo poročali o knjigah pod črto.

V. pl. Haardtov „Zemljepisni atlas“ za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom predelala prof. Simon Rutar in Fr. Orožen. Izdaje v 7. zemljavidih. Odobren z odlokom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk dne 16. prosinca 1899, št. 26.223/98.

Vsebinska: 1. Okolica Ljubljane, Gorice in Trsta. — 2. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra.) [Goro- in vodopisni zemljavid.] — 3. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra). — 4. Avstrijsko-Ogrsko. (Goro- in vodopisni zemljavid.) — 5. Avstrijsko-Ogrsko. — 6. Evropa. — 7. Polute. Na naslovni strani slika: Pogled na Ljubljano. Dunaj. Ed. Hölzel. Cena 30 kr. Posamezni zemljvidi 8 kr. — Ta težko pričakovani atlas je torej zagledal beli dan. Priporočamo ga kar najtopleje sl. šolskim vodstvom, da ga takoj uvedo v naših ljudskih šolah. Dobiva se v vseh knjigotržnicah.

Dr. Trnoplesar-Budišvoj: „Cviječje i trnje:“ stihovi. U Trstu. Tiskom i naklad. Tisk. Dolenc. 1899. Cena? Več ob priliki.

Naši dopisi.

S Štajerskega. (Načrt regulacije učiteljskih plač.) Na večletni vsestranski pritisk, kateri se je posebno letos podvojil, udal se je štajarski deželni odbor ter predložil deželnemu zboru naslednji načrt, ki bo tudi skoro gotovo postal zakon mesto sedanjega iz l. 1874.

Ta zakonski načrt sicer ne obsega vseh zahtev, ki so se stavile v tem oziru, posebno ne misli odpraviti krajevnega zistema, vendar bi imel vsekakor zelo blažilne vspehe, ako se nespremenjen uzakoni.

Isti se glasi: „§ 1. Člen I. do 5. zakona od 3. vel. travna 1874, dež. zak. in nared. list št. 32, glede uravnave učiteljskih plač ter odprave šolnine za javne ljudske šole, stopijo iz veljave ter se imajo glasiti:

Člen I. Od 1. prosinca l. 1899 začeni znaša stalna plača, katero ima dobivati stalen učitelj ljudske šole, v Gradcu 900 gld., na šolah v I. plačil. razredu 800 gld., v II. plačil. razredu 700 gld. ter v III. plačilnem razredu 600 gld. Učitelji, ki so delovali stalno nameščeni pet let na javni ljudski šoli nepretrgoma in s povoljnim vspehom, dobijo službeno starostno doklado 100 gld. Pod enakimi pogoji dobijo za vsakih prihodnjih pet let enako doklado po 100 gld. Službene starostne doklade ne smejo prekoračiti vsote 600 gld. (Pristopnih je tedaj 6, v 30 letih stalnega službovanja.) Vrh tega ima vsak stalen učitelj pravico do ene aktivitetne doklade à 100 gld., ki pa se ne všteje v pokojnino. Sedanje razdelitev šol v omenjene plačilne razrede sme premeniti le dež. šolski svet v sporazumljenju z dež. odborom. Prihodnja revizija plačilnih razredov izvrši se leta 1910. ter je vsak popravek popred izključen.

Člen II. Ravnatelj, nadučitelj in šolski voditelji dobe opravilno doklado; za ravnatelje znaša ista 250 gld.; za nadučitelje in voditelje določi se opravilna doklada po številu razredov, računši postavno dovoljene paralelke, in sicer znaša ista za enorazrednice 50 gld. ter za vsak pri-